

Jubilejní ROČENKA

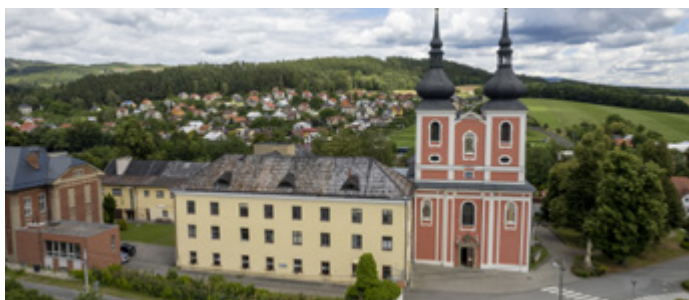

2022 – výročí 300 let od založení kláštera a 5 let trvání spolku Matice zašovská

Slovo úvodem

V roce 2000 byl Parlamentem ČR schválen a starostovi V. Zvoníčkoví slavnostně předán náš obecní znak a prapor. Zašovský obecní znak v sobě spojuje symboly rodu Žerotínů, mariánského poutního místa i trinitářského řádu, a právě červenomodrý trinitářský kříž činí náš obecní znak zcela nezaměnitelným. Bylo by proto přirozené, kdybychom nejen znak řádu trinitářů, ale odvozeně i jejich klášter chápali jako svým způsobem symbol naší obce (byť zatím nijak zvláště reprezentativním dojmem nepůsobí).

Brzy uplyne 300 let od podepsání zakládací listiny zašovského kláštera. Není v možnostech našeho spolku oslavit toto výročí samostatnou knihou, proto jsme se rozhodli věnovat klášteru tuto speciální *Jubilejní ročenku Matice zašovské*, na kterou rádi navážeme i v dalších letech. Musím zdůraznit, tisk sice hradí spolek Matice zašovská, obci však děkujeme za to, že zajistila distribuci do všech domácností Zašové a Veselé. Dík samozřejmě patří i všem těm, kteří svým článkem do naší ročenky přispěli a zvláště Mgr. Janu Matyášovi, Ph.D., jenž tento náš drobný vydavatelský počín zaštitil redaktorsky.

Mohlo by se zdát, že jsme v našem spolku až příliš zahleděni do minulosti. Že tomu ve skutečnosti tak není, ale že se naopak díváme především dopředu, o tom vás přesvědčí i některé z následujících článků. Současně ale samozřejmě platí, že historie se nelze zříct. Jako jednotlivci i jako celá společnost navazujeme na práci našich předků, na odkaz generací před námi. Také proto se s naším klášterem účastníme *Dnů evropského dědictví*. U nás v ČR tento celoevropský projekt organizačně zajišťuje Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. *Dny evropského dědictví* probíhají vždy v měsíci září a nejběžnější formou zapojení se je, že lidé mohou navštívit i ty kulturní památky, které jsou po většinu roku nepřístupné. Mezi takové patří i náš klášter.

Příležitost účastnit se komentované prohlídky zašovského kláštera bude každou sobotu měsíce září, vždy v 16 hod. a výjimečně i dopoledne již první sobotu v září, kdy náš klášter navštíví členové Moravské genealogické a heraldické společnosti z Brna.

Josef Krůpa, předseda Matice zašovské

Matice zašovská a Zlatá cihla

Poněkud ve stínu úspěchu, jakým je vítězství v krajském kole soutěže *Vesnice roku*, zůstalo jiné souběžně získané ocenění: *Zlatá cihla* za vydařenou adaptaci budovy bývalé soukromé dívčí školy na tzv. KoDuS (komunitní dům seniorů). Je přitom zřejmé, že tento dílčí úspěch přispěl i k vítězství celkovému. Byli jsme svědky, jak tento zrekonstruovaný objekt i způsob jeho nového využití všechny členy hodnotící komise mimořádně zaujal.

Pojďme si příběh této oceněné budovy krátce připomenout:

Po roce 1900 kupuje podstatnou část dávno zrušeného trinitářského kláštera Spolek sv. Josefa z Vítkovic, aby sem na venkov přemístil svůj sirotčinec z nevyhovujících podmínek průmyslového města. Tím začíná éra zašovského Ústavu sv. Josefa. Téměř dvě století staré klášterní budovy však záhy přestávají této rozvíjející se dobročinné organizaci dostačovat. Navíc prý chovanky sirotčince musely v místní škole snášet různé ústrky, a proto vedení Ústavu s pomocí svého podpůrného Spolku sv. Josefa i s pomocí státní subvence buduje pro potřeby sirotčince vlastní školní budovu. Píše se rok 1911 a Zašová je v té době ještě stále typickou valašskou dědinou tvořenou z velké části starými roubenými dřevěnicemi. Budova ústavní školy ještě i dnes působí vznosným dojmem. Tím spíše musel být její vzhled ohromující v době jejího vzniku. Ústavní škola se stala novou dominantou obce a oblíbeným motivem zašovských pohlednic.

Škola i instituce, která jí spravovala, tedy vznikla už za monarchie. Přečkala obě světové války a jako školní budova sloužila ještě i po zestátnění. V době „budování socialismu“ zde už ovšem nesměly vyučovat řeholnice – školské sestry de Notre Dame, které v Ústavu i v jeho škole působily od roku 1920.

V roce 1963, po dokončení 15 let se vlekoucí stavby nové místní základní školy, žáci i učitelé natrvalo opouštějí areál někdejšího Ústavu, jež se stává pro občany Zašové v podstatě uzavře-

ným, nepřístupným objektem. Ovšem i po znárodnění nadále pokračuje sociálně orientované využití těchto budov, čili je svým způsobem navázáno na tradici započatou Ústavem sv. Josefa a jeho zakladatelem P. Janem Stavělem. V následujících letech je zde provozován Domov důchodců a později Domov pro osoby se zdravotním postižením. Z důvodu tzv. transformace sociálních služeb však v roce 2014 Zlínský kraj shledává areál někdejšího kláštera jako nepotřebný a hodlá se jej zbavit. Nakonec je vyhověno žádosti naší obce a ta jej bezúplatně získává do svého vlastnictví. Příčinou nebyl primárně zájem o nemovitosti jako takové, ale snaha předejít devastaci, zchátrání nebo nevhodnému využití této významné kulturní památky v centru naší obce.

Jak již zaznělo, posledních 50 let znali místní občané klášterní areál pouze zvenčí, přičemž je potřeba říct, že klášterní budovy „klamou tělem“, jsou jiné, než se zdají být. Jejich skutečná tvář, jejich podstata, jejich „duše“ či atmosféra zůstávala po celá desetiletí lidem skryta, a proto také potenciál jejich reálně možného příštího využití je odlišný od různých okamžitých nápadů vycházejících jen z vnějšího, doslova jednostranného a povrchního pohledu. Pravdivost tohoto tvrzení si můžeme doložit právě na komisi oceněné rekonstrukci ústavní školy. Kdo by posuzoval tuto budovu podle jejího vzhledu z běžně dostupného úhlu pohledu, čili od západu (viz níže), bez znalosti vnitřní dispozice

stavby a jejího před diváky skrytého východního průčelí s 24 okny (viz níže), ten by nevěřil, že zde může vzniknout 12 pohodlných bytů, a to vše bez rušivého zásahu do fasády budovy. Naopak díky rekonstrukci byl historický vzhled exteriéru

stavby i jejich společných vnitřních prostor obnoven (viz schodiště). Podobná situace nastává i v případě vlastního kláštera. Kdo nezná jeho metrové zdi, jeho klenuté chodby, jeho rajský dvůr, a především jeho příběh, sotva může přijít s kvalitním návrhem na jeho příští využití.

V září 2016 byl dvěma budoucími členy spolku Matice zašovské učiněn první pokus představit veřejnosti a zvláště obecnímu zastupitelstvu návrh na možné využití klášterních budov. Byl to návrh vycházející z debat a závěrů, na kterých se již koncem roku 2015 dohodla starostou ustanovená „Pracovní skupina Klášter“, dostatečně znalá historie a objektu kláštera. Odezvou prezentace záměru však byla převažující nedůvěra, rozpačitost, zdrženlivost a lhostejnost.

Mimo jiné i tato zkušenost nás přiměla k rozhodnutí založit „spolek přátel zašovského kláštera“. Spolek, který by se zaměřil na osvětu, na propagaci a popularizaci této dlouhodobě přehlížené stavební kulturní památky naší obce. Došli jsme totiž k poznání, že je nemožné vést smysluplnou veřejnou diskusi o budoucnosti klášterního areálu, pokud ho tato veřejnost zná pouze zvenčí, a to doslova jen z jedné strany. Prvním úkolem našeho spolku, který si zvolil starodávný název Matice, proto bylo pořádání dnů otevřených dveří, výstav, přednášek a benefičních kulturních akcí, a jejich prostřednictvím umožnit co nejširší veřejnosti poznání současného reálného stavu klášterního areálu. Seznámit lidi s jeho historií, napomoci pochopení jeho hodnoty a unikátnosti. Naším neskrovným cílem bylo, aby převažující lhostejnost k dalšímu osudu kláštera nahradil zájem, angažovanost a patriotismus. Člověk totiž nemůže mít pozitivní vztah k něčemu co nezná, a zašovský klášter (respektive ústav) až na několik bývalých zaměstnanců neznal v té době vlastně nikdo.

Členové Matice zašovské mohou dnes zažívat pocit satisfakce, protože realizovaná a *Zlatou cihlou* oceněná rekonstrukce ústavní školy vychází z onoho původního „maticního“ návrhu. Je to i milý dárek k pěti letům existence Matice. Mnohem více nás však těší, že adaptovaná budova dobře slouží, že nájemníci jsou zde spokojeni. Za významné a celému areálu kláštera velmi prospěšné totiž považujeme, že zde opět žijí stálí obyvatelé, lidé, kteří jsou zde doma.

Spolek Matice zašovská vychází z historie, poznává minulost kláštera, ale dívá se i do budoucnosti. Realita již tři roky obývaného KoDuSu nás naplňuje optimismem, že se naší obci

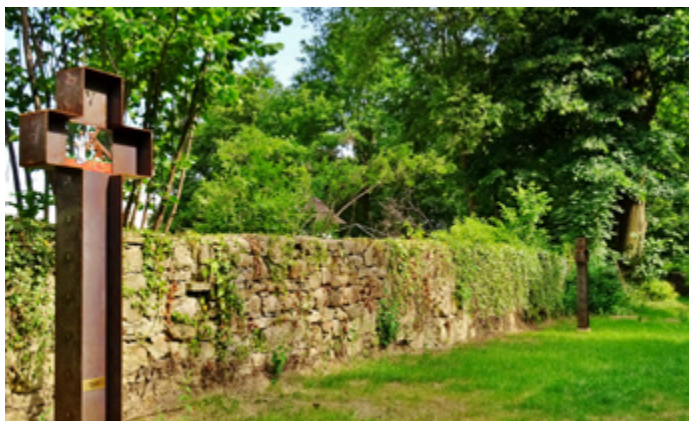
podobně úspěšně podaří zrealizovat i rekonstrukci samotného kláštera. Je dobré si připomenout, že jak před sto lety kvůli sirotčinci a jeho škole, tak před třemi staletími kvůli vzniku a stavbě kláštera bylo nezbytné spojení sil i finančních zdrojů. Na realizaci se podíleli – jak bychom dnes řekli – malí i velcí sponzoři, ale uplatnila se i dobová forma dotací. Především však bylo potřeba nadšení a až jakési umanutosti autorů původní průkopnické myšlenky, a kupodivu to vždy byli obyčejní lidé své doby: v případě kláštera bratři Vranečkové nebo o dvě stě let později učitel náboženství Jan Stavěl zakladatel Ústavu sv. Josefa, jeho sirotčince i jeho školy. Budovy, která se 111 let od svého založení dočkala významného ocenění.

Josef Krůpa, předseda Matice zašovské

Spolupráce obce a Matice zašovské

Národní památkový ústav eviduje v Zašové kulturní památku kostel Navštívení Panny Marie s areálem, ve Veselém kostel sv. Martina s farou. V Památkovém katalogu NPÚ se dočteme: „Poutní kostel Navštívení Panny Marie spolu s bývalým trinitářským klášterem je výrazným dokladem barokní zbožnosti přesahující region Valašska.“ Oba kostely jsou samozřejmě v majetku církve. Bývalý trinitářský klášter (mimo farní část) nyní patří obci. Jsem moc rád, že obec může v přípravě rekonstrukce kláštera spolupracovat se zapálenými členy Matice, využívat jejich námětů, aktivit i fyzické pomoci při správě areálu. Zašová patří k největším obcím na Valašsku, proto je milé, když se do péče o jednotlivé části obce, areály či budovy zapojují občané, kterým je ta či ona oblast blízká. Podobně jako dlouhodobá spolupráce obce s jinými spolky i spolupráce s jedním z nejmladších spolků v Zašové, s Maticí zašovskou, přináší své plody. Postupná obnova klášterního areálu je toho důkazem. Matice má svůj nezanedbatelný podíl na vzniku Komunitního domu seniorů (KoDuS), vybuodovala křížovou cestu v zahradě a její členové pořádají v klášteře přednášky či prohlídky. Zprostředkováním spolupráce obce s uznávaným fotografem, profesorem Jindřichem Štreitem, se zašovský klášter i Zašová dostává do povědomí široké kulturní veřejnosti. Obnovení Matice zašovské a její péče o klášter připomíná pohádku o Šípkové Růžence. Matice probouzí spící království ze spánku. Nyní nás čeká ještě spousta práce v odstranění všech těch trnů, které se za léta do nepřístupného kláštera zaryly. Věřím však, že kráčíme správným směrem a klášter bude v budoucnu, i díky Matici zašovské, další chloubou naší krásné obce.

Mgr. Jiljí Kubrický, starosta obce

Matice zašovská a její kulturní a společenské aktivity

Vše podstatné o matici bylo již napsáno – nyní se zaměříme na připomenutí kulturního a společenského přínosu matice a jejich členů pro obec a nejen pro ni. Za krátkou pětiletou historii jsme uspořádali řadu koncertů, benefičí, výstav, přednášek a prohlídek. Namátkou jmenujme přednášky opata Prokopa Siostrzonka, historika a etnografa Daniela Drápaly či poutníka Petra Hirsche. Pravidelné *Maticí dny* byly doprovázeny hudbou, např. Céline Bossu, JazzZušák, cimbálová muzika či náš domácí FS Band. Ujalo se i srpnové přátelské posezení u altánu v klášterní zahradě.

Matice jako spolek nepobírá žádné dotace z veřejných peněz, přesto je schopna financovat nejen své vlastní aktivity (převážně z darů a příspěvků členů, příznivců, podporovatelů či návštěvníků akcí a prohlídek kláštera), ale podporuje i mnohé další. Například 30 000 Kč získaných z benefičních akcí jsme přispěli obci na odvoz a likvidaci suti z bouracích prací v rajském dvoře, 7 000 Kč na konto Mezinárodní křesťanské solidarity pro Jižní Súdán, 17 000 Kč na protézy a rehabilitaci válkou zmrzačených mladých Arménů, kteří byli léčeni u nás v ČR (projekt *Dej mi naději*). Částkou 12 000 Kč bylo přispěno na pomoc Ukrajincům na Ukrajině i v Zašové, 6 000 Kč na zakoupení keramiky místního rodáka B. Kudělky (exponáty do budoucího muzea), 11 500 Kč pak na zakoupení a rekonstrukci budovy pro církevní školu Salvátor ve Valašském Meziříčí. Symbolický příspěvek 3 000 Kč poslala též na nové sochy sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě a 10 000 Kč darovala na sochu v obnovené mariánské kapličky u rybníka v klášterní zahradě. Matice zašovská se dokonce podílela na vědeckém výzkumu, když přispěla 7 000 Kč na geofyzikální a následně archeologický průzkum kostela a starého hřbitova nebo když 14 500 Kč podpořila odborné restaurování významné movité kulturní památky – dřevěného sousoší tzv. trinitářského anděla, které se k nám vrátilo z Olomouce.

S pomocí četných donátorů jsme financovali celou realizaci křížové cesty v klášterní zahradě, která se stala oblíbeným místem rozjímání a odpočinku. Tamtéž a opět na vlastní náklady připravujeme realizaci dřevěného mola u rybníka pro zlepšení bezpečnosti pohybu návštěvníků a další zatraktivnění místa.

Za zmínku stojí i osobní aktivity mnoha členů spolku – příkladem budiž spolupráce s obcí na velkém projektu vydání dvou historických knih o Zašové a Veselém, na níž se členové podíleli i autorsky. Mnohé technické věci, návrhy a plány dělá nezištně opět maticí člen Jiří Šimčík. Předsedu spolku, Josefa Krůpu můžete potkat nejen při prohlídkách našeho kláštera, ale i jako průvodce v kapli na Radhošti. Historii našich obcí a regionu se věnují profesionálové v našich řadách – Jan Matyáš, Rostislav Němejc či Pavel Lasztovicza. Webové stránky <http://historie.zasova.info> spravuje a každé pondělí plní novým obsahem autor tohoto článku. Od května roku 2014 je zde uveřejněno cca 590 příspěvků s téměř 50 tisíci návštěvami. Za spolupráci s významným fotografem prof. Jindřichem Štreitem stojí další z členů – Miroslav Čaňo.

Jak vidno, aktivity spolku a jejich členů jsou již důležitou součástí dění v obci a na tomto místě je také potřeba poděkovat Vám – našim příznivcům, podporovatelům a návštěvníkům akcí. I díky Vaší podpoře může být z maticí prostředků plně hrazeno i vydání naší ročenky, věnované třisetletému výročí podpisu fundáčnických listin, které vedly k výstavbě našeho kláštera.

Pavel Trčka, jednatel Matice zašovské

Kláster trinitářů v Zašové, řehole dříve a nyní

Třisetleté výročí založení kláštera, na jehož obnově se již několik let jako architekt podílím, vede k řadě zamyšlení a paralel se současností. Původní smysl trinitářského řádu – vykupování křesťanských zajatců z muslimského zajetí – se již vytratil, dnes se řád zaměřuje především na výchovnou činnost v rozvojových zemích. Zůstaly tu ale budovy kláštera, v jehož zdech se kdysi odehrával každodenní život řeholníků. Řehole jako soubor pravidel, podle nichž se členové tohoto společenství řídili, v přeneseném slova smyslu může být i činnost, která na člověka klade vysoké nároky. Tady vidím určitou souvislost mezi naší dnešní společnou prací na revitalizaci kláštera a dávnou řeholí, jejíž výsledkem byly ušlechtilé skutky.

Cesta k práci na studii vedla přes předchozí práci (spolu s J. Šimčíkem) na obnově budovy bývalého Ústavu sv. Josefa (dnes KoDuS, 2018–2019) a také návrh křížové cesty v klášterní zahradě (2019–2021), kde jsem mohl vstřebávat *genius loci* této lokality. Po účasti v architektonické soutěži na využití kláštera, která pro mě dopadla úspěšně, jsem studii dopracoval do výsledné podoby v souladu se zadáním Obce Zašová a Matice zašovské. Tím ovšem moje práce neskončila – myšlenky využití komplexu budov se mění a vyvíjí neustále, v závislosti na rychlém tempu doby, podmínkách různých dotačních titulů a v neposlední řadě požadavků plynoucích z řeholí stavebních zákonů, vyhlášek a požadavků orgánů státní správy, zejména Národního památkového ústavu. V důsledku toho se rodí (zatím jen na papíře nebo chcete-li v počítačích projektantů) dílo mnoha kompromisů, ale dílo přinášející život do zašlých zdí poničené a mnohokrát necitlivě přestavované památky. Pro mě je to ale pořád práce tvůrčí, o které jsem jako student architektury snil jako o mém hlavním směřování, než mě osud po škole vychýlil jiným směrem. Viditelně a moderně propojovat staré s novým, hledat vhodnou formu, měřítko i řemeslný detail.

Celkový koncept zachovává charakteristické rysy klášterní architektury, přináší kulturně-společenské prostory, ubytovací i restaurační prostory pro poutníky a turisty, muzejní a galerijní prostory přibližující lokální historii a stavební dědictví. Rajský dvůr může být centrem společenského života uprostřed klášterních křídel. V součinnosti s památkáři jsou zachovány všechny cenné prvky specifikované v restaurátorských a historických průzkumech. Geometrickou symboliku ze znaku trinitářského řádu se v návrhu snažím promítnout do uspořá-

dání dlaždic venkovních i vnitřních dlažeb (rovnoramenný kříž, modrá a červená barva), ale také do pískování okenních tabulí nového schodiště.

Věřím v dobrý konec a naplnění vizí, které si obec načrtla před léty, když si závazek obnovení kláštera vzala za svůj. Myslí si, že má k tomu velký duchovní i občanský potenciál.

Ak. arch. Libor Sošťák, autor arch. studie

Rekonstrukce kláštera v Zašové

Dominantou obce Zašová je spolu s kostelem Navštívení Panny Marie i areál bývalého kláštera trinitářů. Před čtyřmi roky jsme byli jako projektanti osloveni a požádáni zástupci Matice zašovské o spolupráci s řešením technického stavu objektu. Pro nás ze Slezska to bylo dosud neznámé místo. Když jsme se seznámili s budovou kláštera, bylo jasné, že si objekt zaslouží mnohem víc, než jen řešení dílčích problémů. S respektem jsme naslouchali všem nadšencům, kterým záleží na klášteře, zejména panu starostovi Kubrickému, panu Krůpovi a mnoha dalším, kteří v této nádherné budově již tenkrát viděli místo pro setkávání, sály pro vzdělávání, kulturu a také prostor pro komunitní život obce a neviděli jen mohutné staré zdivo.

Proto byla Ak. arch. Liborem Sošťákem zpracována studie pro využití prázdných prostor kláštera, podle které jsme zpracovali kompletní projektovou dokumentaci rekonstrukce.

Museli jsme ctít jedinečnost stavby, její historický vývoj, požadavky na její budoucí využívání, komfort užívání, ale také požadavky vyplývající z památkové ochrany stavby, požární ochrany, hygienických předpisů, stávajícího technického stavu a třeba i ochrany přírody. Zachovalo se cenné barokní zdivo, obnovila se v maximální možné míře otevřená dispozice v nejstarší části stavby, která byla v minulosti značně a necitlivě přestavována. Při přípravách byla nalezena spousta míst, která dokumentují vývoj kláštera a která jsme se snažili zachovat i pro příští generace. Velké úsilí si vyžádala nejen „standardní stavařina“, ale mnoho hodin diskusí se vedlo o obnově zadržovaných sloupů ve 2. NP objektu A2 (západní zeď východního křídla), pojetí a využití prostoru hlavní budovy, rajského dvora atd. Velkým oříškem se ukázalo splnit požadavky požární ochrany nebo řešení sanace vlhkosti zdiva. Zároveň se přišlo na to, že je nutno kompletně předělat přípojky nejen ke klášteře, ale i ke KoDuSu a faře.

Pokud se provede rekonstrukce kláštera tak, jak jsme všichni zúčastnění zamýšleli, bude v obci místo, kde se mohou obyvatelé scházet, vzdělávat, bude zde možnost pořádání rodinných i společenských akcí, včetně zajištění stravování. V budově bude i možnost ubytování jak turistického, tak i apartmánového typu. Celou rekonstrukci završí úprava okolí – vstupní prostory do areálu kláštera, nádvoří s napojením na klášterní zahradu a již rekonstruovaný KoDuS. Obnoven bude i rajský dvůr uvnitř klášterní dispozice.

Ačkoliv víme, že se během provádění může vyskytnout ještě mnoho problémů, které nejsou odkryty, už se sami těšíme na obnovu místa, o kterém jsme před tím ani nevěděli a které jsme neznali. Ale hlavně: pro nás to byla nejen odborná technická výzva, ale také hezká lidská zkušenost s lidmi, kterým „dědictví otců“ leží na srdci, a tak trochu jsme se sami nedobrovolně nechali nakazit nadšeným duchem zastánců obnovy onoho krás-

ného místa. Skutečně, když se ohlédneme zpět, musíme konstatovat, že tolik vstřícnosti a zájmu o dílo jsme už dlouho nezažili. A to nemyslíme jen na nadšeného zastávce místa p. J. Krůpu, p. starostu J. Kubrického, Ak. arch. L. Sošťáka, ale i na úředníky stavebního úřadu, p. faráře P. J. Poláška, nám velmi nápomocného projektanta J. Šimčíka, ale třeba i památkáře – Mgr. P. Zajíce a Ing. arch. A. Hurtoovu.

Ing. Mgr. Václav Jurga, projektant, majitel CONSTRUCTUS s.r.o.

Zašová se stává středem mého žití

Je to až s podivem, že po tolika letech se vracíme v myšlenkách k dětským letům. Zážitky, které by se zdálo, že jsou zasnuty někde v podvědomí, vynořují se v paměti a znovu ožívají. Tehdy byly reálné, nyní dostávají metafyzickou podobu, doslova až snovou. O to jsou snad i krásnější a poetičtější.

Do Zašové jsem chodil v polovině padesátých let jako kluk do kostela. Absolvoval jsem zde první přijímání. Po odstěhování ze Stříteže nad Bečvou jsem se občas zastavil u Maliňáků, protože jsme měli společný zájem, týkající se Francie, kde jsem hodně jezdil a fotografoval.

Dlouhou dobu jsem si korespondoval s Jaroslavem Macháčkem, který mi posílal fotografie, které zachycovaly dokumentárním způsobem obyčejný život především starších obyvatel Zašové. Líbily se mi.

Od Sametové revoluce učím na Slezské univerzitě v Opavě. Pětkrát do roka máme konzultace na Bečvě, a tak jsem projížděl i Zašovou. Nostalgicky jsem vzpomínal na dětství, na rodiče, na přátele, na spolužáky.

Shodou náhod jsem se setkal v Rajhradě s dr. Miroslavem Čaněm, který mne oslovil s tím, zda bych mohl přijet do Zašové a udělat přednášku o své fotografické práci a při té příležitosti podchytit zájem mládeže o fotografování. Domluvili jsme se na fotografické dílně. Pracovali jsme především v okolí kostela. Navštívili jsme několik rodin, věnovali se aktivitám kolem koní.

Tato aktivita vyvrcholila přáním, abych připravil v kostele výstavu *Brána naděje*, která má sakrální podtext. Je o životě člověka ve vztahu k víře a náboženství. Vernisáž se uskutečnila v den mých 75. narozenin. Přijela i dcera Monika z Portugalska a s vnoučkem Danielem doprovodili výstavu skladbami na kytaru a flétnu.

Na ten den nikdy nezapomenu. Dovezl nás kolega historic-

kým autem až před kostel. Výstava byla perfektně nainstalována na speciálně vyrobených stojanech. Ke každé fotografii bylo namluveno slovo, které si každý mohl poslechnout. Před kostelem hrála cimbálová kapela Poljanka. Pila se slivovice a jedly se výborné koláče.

Soubor fotografií bude součástí stálé expozice v rekonstruovaném klášteře, který bude sloužit kulturně-společenským účelům. Tato myšlenka se mi moc líbí a budu ji i nadále podporovat. Výstava *Brána naděje* byla zapůjčena do Strání. Potom byla představena v Rajhradě v Památníku písemnictví na Moravě a v Emauzském klášteře v Praze.

Za veškerou aktivitu moc děkuji obci Zašová a Matici zašovské.

prof. Mgr. Jindřich Štreit, Dr. h. c., fotograf, vysokoškolský pedagog

Brána naděje

V únoru roku 2021 rozhodla Rada obce Zašová o pořízení a vytvoření unikátní kolekce fotografií prof. Mgr. Jindřicha Štreita, Dr. h. c. *Brána naděje*. Cyklus samotný byl vytvořen pro *Světové setkání mládeže* v hlavním městě Španělska Madridu v roce 2011. Jeho ústřední myšlenkou je zachycení otázky víry v koloběhu lidského života od okamžiku narození až po odchod z tohoto světa. Silou, která pomáhá každému z nás překonávat životní krize a potíže, je zkušenost, že po těžkých obdobích a zkouškách se život změní k lepšímu, a Naděje, v níž člověk doufá, důvěruje jí a setrvává v ní i v těch nejsložitějších situacích. Jak sám autor o fotografickém cyklu říká: „*Víra (a společenství věřících) je Branou naděje, skrze kterou člověk vstupuje do života, a také jí prochází při svém odchodu.*“

Dílo Jindřicha Štreita má nepochybně mnoho rovin a otázka víry je jednou z nich, prostřednictvím jeho fotografií však překračuje nejrůznější bariéry lidských stereotypů a svou bezprostředností oslovila miliony lidí na všech kontinentech světa bez ohledu na jejich původ, náboženskou či politickou příslušnost atd. Záměr obohacení areálu bývalého kláštera trinitářů v Zašové o zřetelný duchovní rozměr, tak nemohl být naplněn lépe než pořízením tohoto souboru fotografií předního světového fotografa, pedagoga, mimořádného umělce a především skvělého člověka, který se vždy hrdě hlásil ke svým valašským kořenům. Soubor bude tvořit v budoucnu základ stálé expozice fotografické tvorby profesora Štreita. S jeho laskavým svolením byl pořízen také autorský audio komentář k jednotlivým fotografiím.

Jelikož o zhlédnutí pořízeného cyklu *Brána naděje* projevila zájem řada příznivců umění z řad laické i odborné veřejnosti, dohodli jsme se s panem profesorem a vedením obce na zapůjčení fotocyklu na okruh výstav po České republice. Svou premiéru výstava měla při vernisáži k příležitosti 75. narozenin autora v chrámu Navštívení Panny Marie v Zašové 5. září 2021, kde byly fotografie vystaveny v průběhu září a října loňského roku. Dále pak pokračovala na 35. ročníku *Festivalu masopustních tradic Fašank* v obci Strání na moravském Slovácku v únoru a březnu letošního roku, kde pro velký úspěch byly uspořádány tři vernisáže. Následně se přesunula v průběhu dubna a května do prostor Památníku písemnictví na Moravě do refektáře benediktinského kláštera v Rajhradě u Brna. Výstavu tu zhlédlo téměř 2 000 návštěvníků a jelikož zaznamenala velmi pozitivní ohlas, byla za podpory představených řádu sv. Benedikta instalována 3. června 2021 do kláštera Benediktinského opatství

Panny Marie a sv. Jeronýma v Praze Emauzích. Také zde se těšila v průběhu měsíců června a července značnému zájmu jak českých, tak zahraničních návštěvníků. O výstavě vznikl při vernisáži 9. června 2022 dokumentární film a získala pochvalnou publicitu v odborných médiích (mimo jiné v prezentacích zastoupení UNESCO v ČR). Poslední zastávkou fotocyklu bude výstava v sídle Krajského úřadu Zlínského kraje, v legendární budově č. 21 ve Zlíně, v měsících říjnu a listopadu 2022, kde naváže na úspěch Zašové v soutěži *Vesnice roku*.

Pro naši obec přinesly jednotlivé výstavy možnost prezentovat Zašovou a především záměr rekonstrukce areálu bývalého kláštera řádu trinitářů nejen běžným návštěvníkům, ale i představitelům veřejného a uměleckého života, zástupcům církví a řeholních komunit. Výstavu např. zhlédli a ocenili hejtmán Zlínského kraje Ing. Radim Holíš, velvyslanec Slovenské republiky Rastislav Káčer, ministr pro Evropské záležitosti vlády ČR Mikuláš Bek a další. Určitou perličkou je, že pro velký zájem uspořádali zájezd zástupci regionálních sdružení Trnavského samosprávného kraje ze Slovenska na výstavu v obci Strání.

Pro příští léta je plánováno zapůjčení fotocyklu také do zahraničí. V Rajhradě u Brna zhlédla výstavu řada turistů z Rakouska zejména z Vídně a podle předběžných jednání by na základě jejich kladné odezvy mohla být výstava po doplnění komentáře v němčině a angličtině zapůjčena do některého z klášterů v Rakousku a Německu.

Mgr. Miroslav Čaňo, Ph.D., člen Matice zašovské

Zašová jako nekropole urozených

Od roku 1731, kdy bylo do Zašové převezeno vychladlé tělo zakladatele místního trinitářského kláštera Františka Ludvíka hraběte ze Žerotína, se ze zašovského poutního kostela Navštívení Panny Marie stalo jedno z oblíbených šlechtických pohřebišť. Do kostelní krypty bylo v letech 1731–1779 pochováno celkem 7 urozených osob, pocházejících z falkenberské větve rodu Žerotínů, rodu svobodných pánů Podstatských z Prusinovic a rytířské rodiny Halamů z Jičina. Za svého života patřili ke štědrým podporovatelům poutního místa či konventu, případně byli s těmito dobrodinci spojeni příbuzenskými pouty. Trinitářští řeholníci si svých šlechtických nebožtíků považovali, sloužili pravidelné bohoslužby obětované za spásu jejich duší a dbali, aby památka na zemřelé ani po letech nevybledla. Stojí za zmínku, že liturgie byla sloužena v nákladně zdobených ornátech za pomoci hodnotného liturgického náčiní.

Od konce 18. století se však svět změnil – trinitáři byli ze Zašové vyhnáni, jejich klášter zanikl a povědomí o pohřbené nobilitě začalo v obci i v regionu pohřichu slábnout. Snahou následujících biografických medailonů je alespoň stručně připomenout jména a osudy šlechticů, jejichž tělesné pozůstatky doposud čekají v kryptě zašovského svatostánku na vzkříšení.

1) František Ludvík hrabě ze Žerotína (*3. 9. 1682, asi Falkenberg – †26. 4. 1731, Olomouc) *Datum pohřbu:* 28. 4. 1731

Syn Siegfrieda Erdmanna svobodného pána ze Žerotína a Anny Terezie svobodné paní Stillfried von Rathenitz. Pocházel ze Slezska, po otci zdědil panství Tillowitz (dnes Tułowice v Polsku) a po starším bezdětném bratrovi Karlovi Jindřichovi též Falkenberg (dnes Niemodlin v Polsku) a dědičné panství

rožnovsko-krásenský. Dokončil stavbu zašovského poutního kostela, v polovině dvacátých let 18. století pozval do podhorské vsi trinitáře a financoval též stavbu nového roubeného kostela ve Veselé. Zastával posty císařského rady, hejtmána Opolského knížectví a rovněž držel několik hodností v Břežském knížectví. Za svého života byl císařem povýšen do hraběcího stavu. Ženatý byl se svou vzdálenou příbuznou Ludovikou Karolínou hraběnkou ze Žerotína, členkou losinsko-vízmberské větve rodu, s níž měl celkem 6 dětí (3 syny a 3 dcery). Ačkoliv chtěl být pohřben ve Valašském Meziříčí, jeho tělo nakonec spočinulo v Zašové.

2) Josef Karel Baltazar hrabě ze Žerotína (*7. 1. 1728, Olomouc – †8. 3. 1732, Valašské Meziříčí) *Datum pohřbu:* 10. 3. 1732

Nejmladší syn Františka Ludvíka hraběte ze Žerotína a Ludoviky Karolíny hraběnkou ze Žerotína. Po otcově smrti zůstal spolu s ostatními sourozenci pod poručnickým dohledem své matky, ale už zkraje března 1732 náhle podlehl nákaze spalniček. Pohřben byl v tichosti, ovšem na jeho památku odsloužil meziříčský děkan David Josef Laník v zašovském kostele okázalou zádušní mši, jíž se krom trinitářů zúčastnili také kaplani z Meziříčí a Rožnova.

3) Rudolf Magnus svobodný pán Podstatský z Prusinovic (*9. 9. 1688, Stará Ves n. Ondřejnicí – †7. 4. 1740, Olomouc) *Datum pohřbu:* 10. 4. 1740

Syn Karla Šebestiána svobodného pána Podstatského z Prusinovic a Alžběty Marie svobodné paní Lvové z Rožmitálu. Po otci zdědil Lešnou u Valašského Meziříčí a držel rovněž lenní statek Starou Ves nad Ondřejnicí poblíž Ostravy. V mládí získal kvalitní vzdělání, kariérně se uplatnil ve službách olomouckého biskupa Wolfganga Hannibala ze Schrattenbachu. Se zanícením se věnoval psaní poezie a literatury. S Františkem Ludvíkem ze Žerotína jej pojily úzké přátelské vztahy – byl to právě Podstatský, kdo Žerotína přesvědčil, aby do Zašové přizval trinitářské řeholníky. Blízko měl také k zašovskému rektorovi Vranečkovi, jehož několik dětí nesl coby kmotr ke křtu. Umřel v Olomouci a jeho rakev byla o tři dny později uložena v Zašové, hned vedle tumby hraběte Žerotína.

4) Jiří Václav rytíř Halama z Jičína (*28. 8. 1678, Opava – †23. 6. 1743, Dědičná Sedlnice) **Datum pohřbu:** krátce po 23. 6. 1743

Syn biskupského úředníka Viléma Alexandra rytíře Halamy z Jičína a Salomeny Vanecké z Jemničky. Kolem roku 1719 zakoupil spolu se svými mladšími bratry panství Dědičnou Sedlnici u Nového Jičína (dnes pouze Sedlnice). Vedl zbožný život, od roku 1702 byl členem náboženského bratrstva Těla Kristova, fungujícího při olomouckém kostele sv. Mořice. Zůstal svobodný a bezdětný, závěť dal sepsat v únoru 1741. Zemřel na zámku v Dědičné Sedlnici a jeho mrtvé tělo („*defuncti Cadaver*“) bylo převezeno do Zašové.

5) František de Paula Josef hrabě ze Žerotína (*1721, asi Falkenberg – †29. 12. 1755, Valašské Meziříčí) **Datum pohřbu:** 2. 1. 1756

Syn Františka Ludvíka hraběte ze Žerotína a Ludoviky Karolíny hraběnky ze Žerotína. Po otcově smrti vyrůstal pod dohledem matky Ludoviky Karolíny, která chlapci zajistila kvalitní vzdělání na jezuitské univerzitě v Olomouci. Nebudoval kariéru, nikdy se neoženil a značnou část svého života prožil ve Valašském Meziříčí. Městečko Krásno nechal zvelebit rokokovými plastikami světců. Ve čtyřicátých a padesátých letech 18. století čelil poddanským nepokojům, které vyvrcholily obklíčením Rožnova (1751) a uvězněním několika vůdců rebelie. Zemřel koncem prosince 1755 a jeho ostatky „*do klášterního sklepa k panu otci položili*“.

6) Anna Josefa svobodná paní Podstatská z Prusinovic (provd. Minkwitz von Minkwitzburg; *22. 4. 1710, Hustopeče nad Bečvou – †15. 1. 1758, Skalička u Hranic) **Datum pohřbu:** 18. 1. 1758

Dcera Julia Alexandra svobodného pána Podstatského z Prusinovic a Marie Terezie svobodné paní Wagen von Wagensperg. Jejím kmotrem byl Rudolf Magnus Podstatský z Prusinovic, spoluzakladatel trinitářského kláštera a zároveň bratranec Julia Alexandra Podstatského. Dětství i mládí prožila na otcovském zámku v Hustopečích nad Bečvou, kde se seznámila s komornou Marianou Dohnalovou, od roku 1722 provdanou za zašovského rektora Jana Bartoloměje Vranečku. V roce 1731 vstoupila do manželství s Kryštofem Filipem Erdmannem svobodným pánem Minkwitzem z Minkwitzburgu, jenž od olomouckého biskupa obdržel lenní panství Skaličku u Hranic. Jedním z jejich potomků byl také Otto Antonín svobodný pán Minkwitz, pozdější děkan olomoucké kapituly. Pohřbena byla po boku svého kmotra v Zašové.

7) Michael Josef hrabě ze Žerotína (*25. 5. 1718, asi Falkenberg – †5. 1. 1779, Valašské Meziříčí) **Datum pohřbu:** 11. 1. 1779

Nejstarší syn Františka Ludvíka hraběte ze Žerotína a Ludoviky Karolíny hraběnky ze Žerotína. Vzdělání nabyt u jezuitů v Olomouci a absolvoval též kavalírskou studijní cestu, během níž mj. navštívil saské Lipsko. Po smrti bratra v roce 1755 zdědil panství Rožnov-Krásno, kam se záhy přestěhoval. Pokračoval v úpravách valašskomeziříčského zámku, jehož kapli Smrtných úzkostí Ježíše Krista dal vyzdobit skvostnými rokokovými freskami olomouckého malíře Josefa Ignáce Sadlera. Miloval divadlo i hudbu, kterou se pokoušel i komponovat. Podobně jako mladší bratr se však nikdy neoženil a jeho smrtí v lednu 1779 vymřela falkenberská větev rodu Žerotínů po meči. Byl posledním šlechticem pohřbeným v kryptě zašovského kostela.

Bc. Pavel Lasztovicza, historik, čestný člen Matice zašovské

Trinitářská krypta zašovského kláštera v letech 1725–1783

Neodmyslitelnou součástí kláštera v Zašové se od samého počátku (1725) stala krypta pod sakristií poutního kostela Navštívení Panny Marie, která sloužila k pohřbívání členů trinitářského řádu. Celkový počet pohřbených dosáhl počtu 18 osob. Do jednoduchého prostoru obdélného půdorysu zakončeného valenou klenbou, byla těla řeholníků spouštěna v rakvích po jednoduchém jílovitém náspu. Následně byla ukládána do jednotlivých zděných komor, které byly pravděpodobně opatřeny tabulkami se jmény zemřelých a daty jejich smrti. Interiér trinitářské krypty byl buď na konci 19. století, nebo v druhé polovině 20. století zásadně poškozen, což rekonstrukci původní podoby ztěžuje.

Nyní si ale pojďme v kryptě pohřbené řeholníky alespoň v krátkosti připomenout:

- †21. 12. 1731 Páter Karel od Nejsvětější Trojice
- †20. 4. 1732 Páter Vít od sv. Dionýsa
- †31. 3. 1734 Fráter Václav od sv. Antonína (*13. 8. 1676 Krásno n. B., bratr Václav zašovského rektora J. B. Vranečky), laický bratr
- †28. 1. 1746 Fráter Marciál od sv. Mariána Donáta, laický bratr
- †26. 3. 1755 Fráter Chrysolog od sv. Početí Páně, vikář zašovský, laický bratr
- †2. 1. 1758 Páter Ubald od sv. Antonína
- †1. 10. 1761 Páter Marián od Třech Králů, 2. ministr kláštera v letech 1725–1728
- †11. 12. 1761 Páter Erasmus od sv. Početí Páně
- †28. 10. 1763 Páter Remigius od Ježíše Nazaretského
- †31. 12. 1764 Fráter Antonín od sv. Jana Křtitele, laický bratr
- †30. 7. 1766 Páter Cyril od sv. Metoděje, 1735–1741 vikář v Zašové, ministr zdejšího kláštera v letech 1741–1744 a 1759–1762 (1744–1747 ministr trinitářského kláštera v Praze), rodem z Val. Meziříčí
- †1766–1769 Páter Kryštof od sv. Antonína
- †31. 3. 1769 Páter Rudolf od sv. Jana z Mathy (*6. 1. 1704 Krásno n. B., syn Baltazar zašovského rektora J. B. Vranečky)
- †1769–1775 Fráter Nereus od sv. Ignáce, laický bratr
- †1769–1775 Páter Ivan od sv. Štěpána
- †1769–1775 Páter Viktorín od Matky Truchlící, malíř výzdoby obrazů v zašovském kostele (od r. 1733)
- †1769–1775 Páter Metoděj od sv. Josefa
- †1769–1775 Páter Ludvík od sv. Jana z Mathy

Na konci 18. století došlo k dramatickému obratu. Císařským patentem Josefa II. ze dne 7. února 1782 byl vydán zákaz pohřbívání v kryptách. Zanedlouho poté byl zrušen i klášter trinitářů v Zašové (15. prosince 1783). Počátkem roku 1784 bratři trinitáři Zašovou opustili. Po zániku kláštera začalo povědomí o pohřbených v kryptě jak v samotné Zašové, tak i regionu pohřichu slábnout.

Dle zmínek farní kroniky v roce 1953 byly v kryptě zjištěny ostatky s 17 lebkami členů řádu trinitářů. Šlechtická hrobka byla v té době již zavalena sutí a nacházela se před hlavním oltářem, rektor Jan B. Vranečka (*3. 3. 1679 Krásno n. B. – †11. 1. 1743 Zašová) měl být pohřben samostatně před oltářem sv. Jana Nepomuckého. Další osud ostatků uložených v kryptě byl neveselý.

Jak již bylo uvedeno výše, kosti zemřelých přečkaly destrukci pohřebních komor. Nyní jsou však všechny společně umístěny v nevyhovující rozpadající se dřevěné rakvi.

My, členové Matice zašovské, se domníváme, že by se velice slušelo znovu důstojně kosterní pozůstatky uložit a např. zhotovením pamětní desky připomenout všechny pohřbené ve zdejších kryptách (7 šlechticů, 2 představení kláštera, 16 řadových bratří trinitářů a zašovský rektor Jan B. Vranečka). O řádovém životě a jeho každodennosti by také mnohé prozradil odborný průzkum nejen samotné krypty, ale i dochovaných ostatků.

Ing. Rostislav V. Němejc, Ph.D., genealog, člen Matice zašovské

Zašovská výročí a oslavy

Letos slavíme několik výročí: 5 let od znovuoobnovení Matice zašovské, 300 let od podepsání fundační listiny zašovského kláštera a také 280 let od posvěcení kostela v Zašově. Kolik úsilí a kolik obětí to stálo! Uvědomujeme si, že všechno, co nám na cestě životem pomáhá, je dobré, a co ne, tak toho se máme postupně zbavit. Jako v té známé pohádce o královské dceři: „Měla se stát manželkou slavného prince. Vydala se tedy do jeho královského paláce se svým průvodem. Cestou je přepadli lupiči a jen královská dcera si zachránila život útekem. Pěšky šla ve svých královských šatech a klesala únavou a hladem. Potkala člověka, který jí nabídl jídlo, pokud mu dá svůj vzácný plášť. Řekla si: „Jen když dojdou v síle toho pokrmu do cíle!“, a dala mu svůj plášť. Cestou potkala vozku a ten ji chtěl svézt, ale jen výměnou za její sametové lodičky. Řekla si, že na tu hrbolatou cestu se stejně takové boty nehodí a dala mu je. Když dojeli do jedné vesnice, princezna pro-

sila o nocleh v hostinci. Hospodský jí to slíbil, ale jen za její drahé ozdoby. I těch se zbavila, vždyť chtěla brzy dojít k cíli. Nakonec dospěla až k bráně královského paláce, ale vrátný ji nechtěl pustit, jen pokud mu dá své šaty. I těch se nakonec zbavila a jakmile překročila bránu, nějaké neviditelné ruce ji oděly do nádherného šatu z drahokamů.“

Tato alegorická pohádka vypráví o tom, že duše má připutovat k Bohu chudá na pozemské statky a bohatství, ale má být bohatá na dobré skutky a dokázat se v pozemském životě obětovat. I Pán Ježíš přece nepřišel na tuto zem proto, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a obětoval svůj život jako výkupné za všechny. Nedopřál si ani odpočinku, ale jeho srdce vždy hořelo láskou k lidem.

Výročí, která slavíme, jsou minulostí. A z minulosti se máme poučit. Minulost neodkládáme jako staré šaty. Minulost nemůžeme spálit, jako tajné archivy StB. Minulost nebudeme zakopávat, jako nevinné oběti do masových hrobů. Z minulosti se máme poučit, co je chvilkové a dobové, a co je trvalé, co je prospěšné a co nám škodí.

S vděčností vzpomínejme na to, co bylo dobré a snažme se naplnit naši přítomnost a současnost vírou, dobrem, láskou a ochotou k oběti. Neboť bez oběti našich předků, by nebyla ani naše současnost.

P. Jiří Polášek, farář zašovský, čestný člen Matice zašovské

Matice svatohostýnská Matici zašovské

Matice zašovská společně se všemi současnými moravskými maticemi (Matice cyrilometodějská, Matice radhoštská, Matice svatoantonínská, Matice svatohostýnská, Matice svatokopecká, Matice velehradská) patří k těm spolkům, které sdružují věřící, poutníky a všechny lidi dobré vůle s bohubylým úmyslem duchovní i materiální péče o významná poutní místa na Moravě.

Moravský poutník Mons. Jan Peňáz nejvýstižněji popsal význam našich moravských matic: „*Matice jsou společenství křesťanů, která se mateřsky chovají k místům, která je samotné kdysi duchovně odkojila a kde se jim stále dostává mateřského přijetí.*

Ať už se nám vybaví jakákoli představa, všechny mají něco společného! Spojují, drží pohromadě, dávají řád, dodávají dané věci smysl, sbližují, pomáhají růst.“

Matici zašovskou i svatohostýnskou spojují v krátkém časovém horizontu dvě významná výročí. V roce 2022 si Matice zašovská připomíná 300 let od sepsání zakládací listiny zašovského kláštera, v roce 2021 si Matice svatohostýnská připomněla 300 let od položení základního kamene současného svatohostýnského chrámu. V roce 2022 členové Matice zašovské slaví 5 let od znovuoobnovení činnosti své organizace, v roce 2021 členové Matice svatohostýnské slavili 140 let od založení Družstva svatohostýnského (předchůdce Matice) přiborským kaplanem Antonínem Cyrilem Stojanem s cílem vybudovat ze sbírek klášter pro řeholní kněze na Svatém Hostýně. V roce 2025 budeme slavít 130 let od založení spolku Matice svatohostýnské.

Naši předkové říkali: „*Bez Božího požehnání marné každé lidské namáhání!*“ nebo „*S Božským Synem, Máti, rač nám požehnání dát!*“

A proto jménem výboru Matice svatohostýnské i jménem široké téměř 7 tisícové členské základny našeho spolku přeje me sesterské Matici zašovské a všem jejím členům Boží požehnání, vyprošujeme dary Ducha svatého, modlíme se za ochra-

nu a přímluvu Matky Boží Panny Marie, aby se Vám všem dařilo v každodenním konání a činnosti i ve Vaší mravenčí bohuľibé péči o překrásné valašské poutní místo.

MUDr. Mořic Jurečka, předseda Matice svatohostýnské

Kláster v Zašové pohledem památkáře

Problematika bývalého trinitářského klášteřa v Zašové představuje téma, na které lze nazírat z mnoha úhlů. V souvislosti s klášteřním komplexem, tvořeným mohutným chrámem Navštívení Panny Marie, klášteřními budovami a rozlehlou zahradou, bývá obvykle (a zcela právem) zmiňována jeho jedinečnost – rozsáhlý areál totiž, jako jediný v rámci celé České republiky, zůstal dochován v celistvosti, i když jeho budovy poznamenaly mladší přestavby. Ani úpravy, jež budovy prodělaly po zrušení klášteřa v roce 1783 a především ve 20. století, však nezastřely kvalitu barokní výstavby, jež dokumentuje nejen dochovaná dispozice klášteřních budov, ale i řada jejích detailů, jako např. klenby nebo pískovcová ostění oken a portálů. Monumentální kostel, v letech 1714 – 1725 vystavěný jako místo uctívání milostného obrazu Panny Marie Zašovské a brzy poté adaptovaný k využití nově přivtěleným trinitářským klášteřem, pak představuje typickou barokní stavbu, v jejíž dispozici i architektonické výbavě se snad odráží i poučení tvaroslovnými formami staveb významného architekta Giovanni Pietro Tencally z pozdního 17. století. I přestože areál nebyl v 18. století zřejmě dokončen v zamýšleném rozsahu, tvoří tento pozoruhodný klášteřní komplex již téměř po tři staletí nezaměnitelnou architektonickou dominantu Zašové a jakožto pevný bod místního panoramatu doslova „vrostl“ do zdejší půvabné krajiny.

Do roku 2016 byl v klášteře umístěn ústav sociální péče, jehož provoz v neutěšené druhé polovině 20. století i na počátku 21. století zajistil alespoň nutnou údržbu klášteřních budov tak, že nebyla ohrožena jejich fyzická existence. Východní křídlo někdejšího klášteřa od doby jeho zániku až do současnosti zůstalo vyhrazeno faře, jejíž provoz byl ohleduplný k architektonickým kvalitám budovy a stal se i vyjádřením kontinuity církevního využití, jež do vlnku zašovskému klášteři vnesli již trinitáři na přelomu první a druhé čtvrtiny 18. století.

V současné době nabírá někdejší kláster, nyní již v majetku obce Zašová, sílu k nové etapě svého života. Složitý a památkově kvalitní stavební komplex sice nese statut kulturní památky, přesto byl v minulosti transformován řadou utilitárních úprav a dostaveb, naštěstí většinou reverzibilních. Obec Zašová s podporou obnovené Matice zašovské krátce po nabytí klášteřa iniciovala nezbytnou přípravnou či „předprojektovou“ fázi, spojenou s vybudováním informační báze poznání klášteřa. Podařilo se realizovat řadu průzkumů, které dovolily hlubší poznání klášteřa, jeho stavebního a technického stavu, ale i památkových kvalit a míry dochování jeho historické, mnohdy skryté, struktury. K preciznímu zpracování historie klášteřa se posléze přidružil stavebně historický průzkum, doplněný dendrochronologickou analýzou historických dřevěných konstrukcí. Pozoruhodné výsledky přinesl i archeologický výzkum v bývalém rajském dvoře, který poskytl nálezy vztahující se ke každodennímu životu někdejších trinitářských řeholníků. Dokumentační a průzkumné aktivity dovolily formulovat zásady, jejichž respektování v prostředí mnohvrstevné stavební památky eliminuje rizika bu-

doucích špatných rozhodnutí a nevratných poškození hodnotných konstrukcí. Je přirozené, že všechny průzkumné, projekční či stavební práce jsou konzultovány s orgány státní památkové péče. Příkladem uvážlivých zásahů do organismu klášteřa může být odstranění podřadných novodobých vestaveb v prostoru rajského dvora, díky němuž se podařilo rehabilitovat nejhodnotnější jádro klášteřních budov. Podobným způsobem byly „vyčištěny“ i barokní klenuté sály v přízemí klášteřa a sama křížová chodba s plackovými klenbami. V areálu klášteřa se v nedávné době podařilo zrekonstruovat i mohutný secesní pavilon, jenž do různorodé architektonické mozaiky klášteřního komplexu přispívá výraznou hmotou a fasádou v duchu geometrické secese. Postupnou obnovou prochází i rozsáhlá klášteřní zahrada, jejíž spirituální rozměr v roce 2021 posílilo osazení nových čtrnácti zastavení Křížové cesty. Dějiny a stavební vývoj klášteřa i samotné obce Zašové, se široké veřejnosti podařilo srozumitelně představit ve zdařilé knižní monografii, jež zůstane i do budoucna pomyslným základním kamenem dalšího poznávání nejen obce, ale i celého regionu. V praxi se zřetelně ukazuje, že poznání a pochopení historických souvislostí ruku v ruce s pokorou a respektem k dědictví předků zůstávají nezbytnými předpoklady k záchraně a novému využití areálu zašovského klášteřa, jakožto naší prvořadě památky, spojené s působením řádu bratří se znamením červenomodrého kříže ve stříbrném poli. Výše uvedený a jen ve vsí stručnosti shrnutý, zodpovědně nastavený začátek dlouhodobého procesu záchranu jedinečného barokního areálu lze pokládat za předzvěst kvalitního výsledku, jenž má ambice navrátit kláster v Zašové na pomyslné výsluní kulturních památek nejen Valašska, ale celé naší vlasti.

Mgr. Jan Štětina, památkář, historik architektury

Po stopách trinitářů v Holešově

Zašovou s Holešovem pojí již od roku 1726 symbolické duchovní pouto. Tehdy jako výraz úcty pořídil František Antonín hrabě z Rottalu skvostný barokní rám obrazu Panny Marie Zašovské. Tentýž šlechtic se zasloužil o stavbu svatohostýnské baziliky a následně i o příchod trinitářů do Holešova. Přijměte proto pozvání do druhého trinitářského působiště na Moravě.

Řád Nejsvětější Trojice byl do Holešova uveden 26. července 1748. Slavnosti předcházelo podepsání zakládací listiny 26. října 1747 holešovským hrabětem Františkem Antonínem z Rottalu s následným vypořádáním vztahů mezi nově příšlým řádem a farností. Hrabě nechal pro pět trinitářských kněží přestavět zpustlý kostel, bývalý bratrský sbor a vedle kostela založit jejich rezidenci. Pobyt trinitářů v Holešově však nebyl dlouhý. Bratři zde působili pouze do roku 1783, kdy byl řád zrušen v rámci reformy císaře Josefa II. Právě krátké trvání i násilné ukončení jejich činnosti se negativně podepsalo na počtu movitých památek, zejména uměleckých, uměleckořemeslných děl a dokumentů, které si s působením řádu spojujeme a dodnes se s nimi můžeme v Holešově seznámit.

Naši pomyslnou prohlídku začneme přímo v epicentru řádového života, tedy ve filiálním kostele sv. Anny. Po vstupu do sakrálního prostoru staneme u hlavního oltáře. Nad obrazem sv. Anny se nachází štukované sousoší Nejsvětější Trojice a erb hrabat Rottalů, symbolizující velmi výstižné propojení řádu a jeho mecenáše, a to nejen po duchovní stránce. Konvent byl totiž hmotně zcela závislý

na osobě svého šlechtického podporovatele. Pohledu na oltář po stranách dominují sochy zakladatelů trinitářského řádu v nadživotní velikosti, vlevo sv. Felix z Valois a vpravo sv. Jan z Mathy.

Na pravé straně presbytáře se nachází kaple sv. Kosmy a Damiana. Kaple ukrývá významnou malbu olomouckého malíře Josefa Františka Pilze, která byla zjištěna až roku 1977 při průzkumech klenby, kde vrstvy omítky zakrývaly strop s barokním výjevem. Ústředním motivem nástrojní malby je Nejsvětější Trojice v oblacích a dvě protilehlé skupiny světců, doplňující oslavu hlavního řádového symbolu. V námětu „řádového nebe“ nechybí oba již jmenovaní zakladatelé řádu, další řádem uctívání svatí, neznámá trinitářská mučednice, ale např. i část světce (malba se v těchto místech nezachovala), identifikovaná jako sv. Augustin, jehož řeholi trinitáři přijali.

Jednotně koncipovaný interiér pokračuje pětící bočních oltářů v lodi, dva na levé a tři na pravé straně. Tři z nich si představíme detailněji. Začneme bočním štukovým oltářem vlevo poblíž presbytáře. Jeho středu dominuje polychromovaná dřevěná socha Ukřižovaného z poloviny 18. století z lipového dřeva. Kříž je pravděpodobně barokní kopií sochy Ukřižovaného ze Zašové. Uchvacuje zejména svým naturalistickým ztvárněním trpícího Kristova těla. Zajímavý je také oltář sv. Petra z Alkantary hned vpravo od hlavního vstupu do kostela. Jeho atributy jsou kniha, důtky, lebka, pás s hřeby a kyj s hřeby, odkazující na přísný asketický život tohoto františkánského mnicha žijícího v 16. století. Chudoba a odříkání patří k hlavním zásadám řádové spirituality a života všech žebavých řádů, k nimž se řadí i trinitáři. Na protilehlé straně uvidíme oltář Panny Marie Pomocné. Madona jako Naděje a spásné útočiště křesťanů je zdůrazněna přítomností polonahých zajatců v očištění, kteří ji vzývají a prosí o přímluvu. Drobný odkaz na hlavní poslání řádu, tedy vykupování křesťanských otroků ze zajetí.

Pod kůrem se nachází dvě původní dubové barokní zpodobnění z poloviny 18. století s hodnotnou reliéfní řezbou sv. Petra a sv. Máří Magdalény na dvířkách. Kazatelna a obě tyto zpodobnění jsou podle řádové historie dílem Zachariáše od sv. Anny, zkušeného truhláře a laického bratra, který přišel do Holešova z Prahy v prosinci 1749.

K atmosféře spojující věčnost s časností, kterou můžeme zažít při návštěvě posvátných míst, patří i uvědomění si lidské konečnosti. Na závěr proto patří zmínka o kryptě pod kostelem. Věčný odpočinek zde našlo 6 řeholníků ze zdejší trinitářské komunity.

Škody, které vznikly po zrušení kláštera, již nikdo nenapraví. Litovat můžeme zejména ztráty části konventního archivu a vzácné knihovny (odhadem 500 svazků). Tyto újmy můžeme alespoň částečně vyvážit zmínkou o dvou oválných portrétních obrazech sv. Felixe z Valois a sv. Jana z Mathy, které pocházejí z refektáře rezidence a zachovaly se ve sbírce holešovského muzea. Trvale jsou k vidění v kapli holešovského zámku a symbolicky tak znovu potvrzují sepětí trinitářů a zdejší šlechty.

Mgr. Ondřej Machálek, historik, člen Vlastivěd. kroužku Holešov

Zašová – kolébka českého gobelínu

Na sklonku 19. století se stala Zašová místem, v němž se zrodila první dílna zaměřená na tvorbu výtvarně originálních gobelínů a koberců. Její zakladatel malíř Rudolf Schlattauer zde v roce 1898 využil zkušeností z norské gobelínové školy Fridy Hansenové a uměleckořemeslných dílen v Scherrebecku (dnešní Skaerbaek v Dánsku). Samotný umělecký záměr, který zahrnoval i využití řemeslných schopností místních žen a zavedení podomáckého tkání, by se neobešel bez finančního zajištění Ladislava Hančla a osvětlené podpory Františka Čáně. Dílna našla své sídlo ve čtyřech místnostech prvního patra západního křídla někdejšího trinitářského kláštera v Zašové. Do jedné z prostor se nastěhoval i sám zakladatel a výtvarník všech prvních realizací Rudolf Schlattauer. Pobýval zde v dobré a podnětné společnosti – hned vedle měl být tehdejší zašovský učitel, básník a spisovatel Metoděj Jahn, jenž byl Schlattauerovi na dlouhá léta přítelem a podpůrcem. Schlattauer v gobelínech zachycoval secesně stylizované kompozice a motivy z přírody: k nejstarším patřily gobelíny s motivem labutí, lilí, kosatců, tulipánů a růží, krajiny odrážející svit měsíce na vodní hladině. Po pěti letech navázal spolupráci s dalšími výtvarníky – tím prvním byl jeho přítel, malíř a tehdejší rektor pražské akademie Hanuš Schwaiger. Podle

jeho předloh byly utkány figurální gobelíny s pohádkovými náměty: *Krysař* a později *Vodník*. V duchu secesního jednotného pojetí interiéru Schlattauer spolupracoval i s architektky – v Zašově se tkalo pro Dušana S. Jurkoviče či Valentína Hrdličku. Poté, co se Schlattauer přestěhoval do Valašského Meziříčí, byla nabídka koberců obohacena o moderní realizace navržené architektky Emanuele K. Pelantem, Janem Šachlem či sochařem Josefem Steindlem – pedagogy zdejší dřevařské školy.

Zašovské gobelíny, koberce, paravány, přehozy přes křesla či otomany a podušky vystavoval Schlattauer v uměleckoprůmyslových muzeích v Opavě, Brně, Hradci Králové a řadě dalších moravských měst. Pravidelně jimi obesílal i vánoční výstavy Umělecké besedy v Praze. Část dílny zůstala v Zašově i po roce 1908, kdy se podařilo získat záštitu státu a transformovat soukromý podnik na Jubilejní zemskou školu gobelínovou a kobercovou se sídlem ve Valašském Meziříčí. V domě u Čaňů (č. p. 2) se pod vedením Ferdinanda Macháčka vázaly koberce až do roku 1924.

Umění tkaní gobelínů, zrozené v zašovském klášteře, bylo dále rozvíjeno v gobelínové a kobercové škole ve Valašském Meziříčí. V mezích vytyčených svým zakladatelem jej zde rozvíjí Moravská gobelínová manufaktura dodnes.

Mgr. Kamila Valoušková, historička umění

Muzejní expozice v Zašově?

Když v roce 2016 získala obec Zašová klášterní budovy do svého majetku, dlouho se řešilo jejich následné využití. Společenská debata za výrazného přispění členů Matice zašovské vykristalizovala do podoby, která předurčila budoucí využití klášterního areálu. Část prostor v bývalém trinitářském klášteře bude určena pro ubytování návštěvníků a turistů zdejšího regionu a část zejména přízemí západního křídla bude vymezeno pro kulturně společenské akce (pořádání oslav, přednášky atd.) a patro pak pro muzejní a klubové prostory. Jak se však ukázalo, ze stran zájmových uskupení nebyl o volné místnosti až takový zájem, jak by se dalo předpokládat. O to více se drala do popředí myšlenka muzejní expozice.

Jak by však taková expozice a navíc v Zašově mohla vlastně vypadat? Nemálo čtenářů by si jistě řeklo, proč tvořit expozici zrovna v naší obci, když máme rožnovský skanzen na jedné straně a muzeum (dokonce 2!) na druhé straně ve Valašském Meziříčí. Byl-li se někdo z Vás v uvedených paměťových institucích podívat, zjistil, že se o Zašově zmiňují minimálně. Navzdory tomu, že je významným poutním místem spojeným s činností řádu, jenž svým působením přesahoval regionální hranice, poskytla zázemí uměleckořemeslné výrobě (bratři Kudělkové, gobelíny R. Schlattauera) i sociálně pedagogické činnosti soustředěné v Ústavu sv. Josefa. Zašová jako taková byla po určitý čas domovem významných osobností veřejného života, z nichž lze zmínit např. Aloise Zátopka nebo Metoděje Jahna. Kde jinde by tedy měla vzniknout odpovídající expozice zachovávající a připomínající tuto paměťovou stopu nežli přímo v klášteře – významné kulturní památce. Naše „obecní“ expozice by se proto měla vymezit vůči rožnovskému skanzenu (lidová architektura, tradice a život na Valašsku) a meziříčským muzeím (regionální historie a příroda; dějiny města). Budoucí muzejní prostor bude rozvržen do dvou na sebe navazujících expozic – duchovní a civilní.

Zašová, duchovní perla Valašska

Expozice zaměřená na historii poutního místa a působení trinitářů v Zašově. Pro toto představení by byly vyčleněny místnosti v patře po obvodu rajského dvora. Návštěvník zprvu procházející barokním přízemím s klenbami vystoupá do patra. Tento symbolický přechod ze země do vyšších sfér by jej měl uvést do jistého duchovního rozpoložení, kterému by měl být přizpůsoben grafický doprovod této části expozice. Ta se bude věnovat nejprve nejstarší historii poutního místa s možným archeologickým přesahem. V další části se divák přesune k etapě výstavby nového kostela, následně se seznámí s příchodem trinitářů, jejich činností u nás, až do jejich zrušení na konci 18. století. Návštěvník by měl tento prostor připomenout dobou barokní zbožnost se silnou místní poutní tradicí. Tuto skutečnost bude mít zároveň stále před očima při pohledu z okna, kde jej bude doprovázet silueta poutního kostela i východní a jižní křídlo křížové chodby a rajský dvůr samotného kláštera. V závěru se dozví, jak se poutní místo rozvíjelo po zrušení trinitářského kláštera v období od konce 18. století do první poloviny 20. století.

Duchovní cesta návštěvníka by měla eskalovat v místnosti při severní věži kostela. V ní by se mělo představit to nejcennější, co se ve spojitosti s poutním místem dochovalo. Význam vystavených předmětů by podtrhávalo jak samotné architektonické prostředí místnosti, tak její stylizace v čele s instalovaným oltářem osazeným mariánským obrazem. V diváku by tato místnost měla evokovat především úžas. Po těchto vjemech sytících návštěvníkovu duševní stránku naváže zážitek fyzický, jímž si bude muset projít, doslova vystoupat do pomyslného nebe na kostelní věž. Tento prostor završuje expozici spojenou s historií poutního místa, a je zároveň bodem transcendence – přerodu – jak duchovního, tak intelektuálního. Návštěvník neznalý historie poutního místa se stane návštěvníkem poučeným. Člověkem, nyní již kulturním poutníkem, jež se z pomyslné přízemní nevědomosti (reprezentováno přízemím kláštera) vznesl výše a skrze intelektuální osvícení (expozice), graduující výstupem na nebesa (kostelní věž s výhledem do krajiny), prožil tento mystický přerod. Nasycen duchovním i kulturním zážitkem posléze sestoupí z věže již jako poučený kulturní poutník, aby mohl pokračovat do dalších místností reprezentujících profánní (světskou) historii obce.

Zašová inspirující...

Expozice zaměřená na představení toho nejoriginálnějšího, co vzniklo v průběhu historie v obci Zašová. Pro exponáty budou vyčleněny místnosti při západní zdi západního křídla. Návštěvník vejde do prostor, jejichž prostřednictvím pozvedne své sociální citění a pozná um našich předků. Z oken již nevidí východní křídlo kláštera ani křížovou chodbu s rajským dvorem, ale pouze

průčelí kostela a intravilán vesnice, což jen podtrhne profánní charakter expozice. Hned v první části se dozví, co se dělo s klášterním areálem po zrušení trinitářského řádu, a jeho přeměnu v bělírnu plátna a příze a školu. Především se ale tato místnost bude soustředit na představení kláštera v jeho sociálním rozměru souvisejícím s činností Ústavu sv. Josefa a řádových sester. Prostor k tomu není vybrán náhodou, neboť právě pod okny této místnosti zhlíží na příchodící socha sv. Josefa s Ježíšem v náručí.

Paralelně s působením ústavu v klášteře již několik let vyráběl gobelíny a koberce též Rudolf Schlattauer. Exponáty s tím související se představí v dalších místnostech, které jsou z hlediska počtu oken příznivější pro vystavení textilií. Ve zbylých prostorách budou prezentovány výrobky bratrů Kudělkových (malovaný porcelán) a tzv. zašovské kytičky.

Dílní prostor bude vyčleněn i pro představení slavných osobností. Samostatná expozice bude věnována dílu známého fotografa prof. Jindřicha Štreita, jehož cyklus fotografií *Brána naděje* obec zakoupila v loňském roce. Svou místnost budou mít též výstavy, jež připomenou dění v obci nejen z historického pohledu. Možnost podílet se na nich budete mít též Vy, občané Zašové, svou tvůrčí činností nebo předměty, které se Vám zatím třeba jen tak povalují v prachu na půdě. Neváhejte proto kontaktovat členy Matice, kteří zvláště u posledně zmíněných, předměty prohlédnou a zhodnotí. Při této příležitosti si zaslouží poděkování všichni dosavadní dárci, z nichž je potřeba vyzvednout rodinu Jasných se souborem vybavení obuvnicko-čalounické dílny Františka Jasného nebo dar mysliveckých trofejí a artefaktů paní Evy Jiráskové.

Mgr. Jan Matyáš, Ph.D., památkář, člen Matice zašovské

NAŠE NADCHÁZEJÍCÍ AKCE

Zašovský trinitářský klášter se prostřednictvím Matice zašovské a Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska účastní celoevropské podzimní akce

DNY EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ

V jejich rámci se uskuteční v měsíci září 2022

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY KLÁŠTERNÍHO KOMPLEXU.

Sraz účastníků vždy V SOBOTU V 16 HOD. před vchodem do kláštera.

V rámci festivalu Den architektury se 30. 9. v 17.00 hod. pomyslně dostane i Zašová na architektonickou mapu světa. Přijďte si poslechnout povídání o architektonických kvalitách secesní budovy bývalé ústavní školy (dnes KoDuS) a o její adaptaci. Samozřejmě nebude chybět ani zhodnocení kvality celého nynějšího areálu. Přednáší člen Matice zašovské Mgr. Jan Matyáš, Ph.D.

MATICE ZAŠOVSKÁ

Více se o Matici dozvíte na: <https://www.maticе-zasovska.cz> nebo <https://www.facebook.com/MaticеZasovska>

Chcete-li naše snažení podpořit i finančně, máme pro ten účel zřízen transparentní účet: 2901231219/2010. Všechny takto získané prostředky jsou a budou využity na humanitární, osvětové a kulturní účely v souladu se stanovami našeho spolku.

Výzva

Obcházíte již dlouho zaprášené a staré předměty na půdě nebo se Vám nechce uklízet ta stará skříň plná veteše v garáži či stodole? Ozvěte se členům Matice zašovské! Artefakty prohlédnou a zhodnotí jejich možné využití pro chystané expozice. Máme zájem především o předměty se vztahem k Zašové (Veselé), zdejšímu poutnímu místu, ke klášteru, k běžnému i spolkovému životu na vsi i umělecké výrobky zhotovené v Zašové. Staré fotografie či pohlednice nám můžete i zapůjčit k naskenování. Nevyhazujte „staré krámy“ předčasně, většinou ještě můžou posloužit dobré věci!

Děkují členové Matice zašovské

